

## Polacy o demokracji

Przedruk i rozpowszechnianie  
tej publikacji **w całości** dozwolone  
wyłącznie za zgodą CBOS.  
Wykorzystanie **fragmentów**  
**oraz danych empirycznych**  
wymaga podania źródła

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku 9 stycznia 2017 roku



Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej  
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa  
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl  
<http://www.cbos.pl>  
(48 22) 629 35 69

Prawie od początku lat 90. monitorujemy kondycję demokracji w naszym kraju, a także to, jakie ma ona umocowanie w postawach obywateli. W ostatnim czasie dużo mówi się o narastającym kryzysie demokracji liberalnej (jako zjawisku szerszym, charakterystycznym nie tylko dla Polski), którego źródeł upatruje się m.in. w tym, że demokracja przestaje być dobrem tak cenionym i pożądanym jak wcześniej. To z kolei może wynikać z różnych czynników, np. z tego, że spowszedniała i zaczęła być postrzegana, zwłaszcza przez ludzi niemających styczności z innym porządkiem społeczno-politycznym, jako coś zastanego i oczywistego, a także z faktu, że w jej ramach nie udało się wypracować skutecznego rozwiązania niektórych istotnych problemów społecznych, np. nierówności ekonomicznych. Czy ta tendencja zaznacza się w jakiś sposób w wynikach badań – w tym, jak Polacy oceniają funkcjonowanie demokracji w naszym kraju i jak są wobec niej nastawieni?

### POSTAWY WOBEC DEMOKRACJI

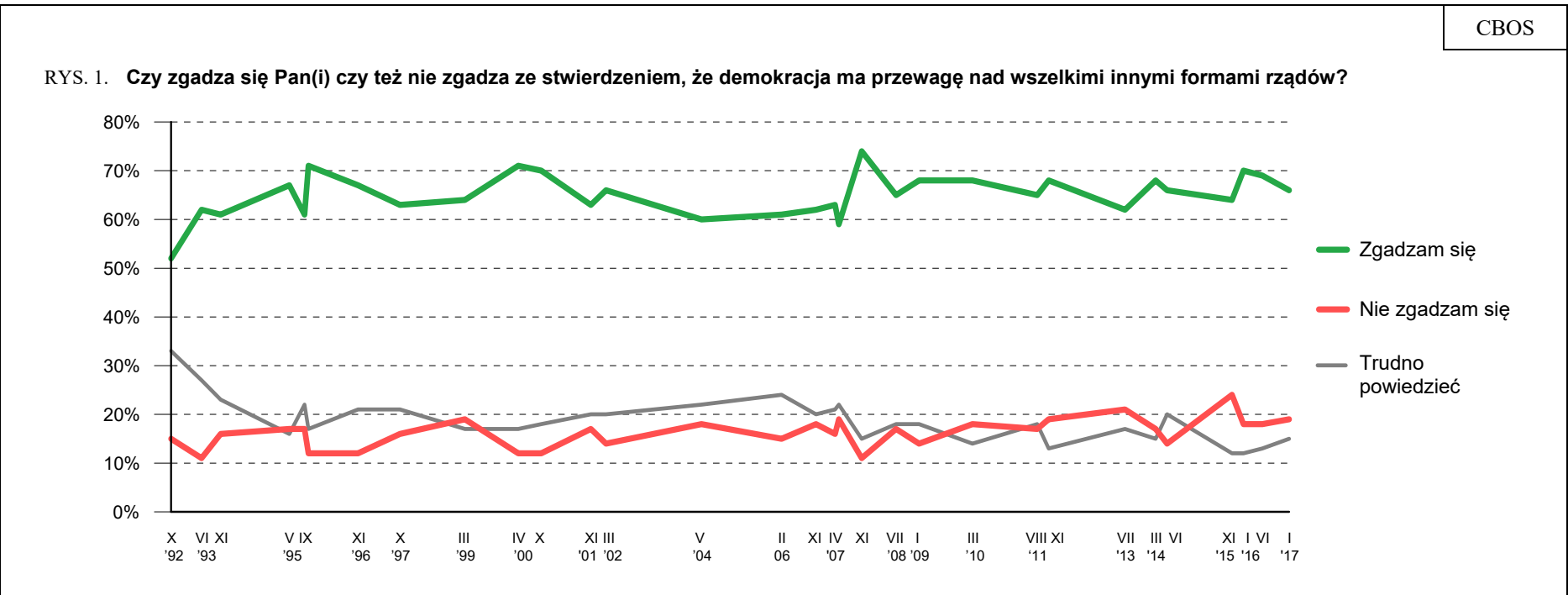
Aprobatę demokracji wyrażającą się w stwierdzeniu, że ma ona przewagę nad innymi formami rządów, deklaruje dwie trzecie Polaków (66%), natomiast przeciwnego zdania jest niespełna jedna piąta (19%)<sup>1</sup>. Wprawdzie od ubiegłego roku minimalnie ubyło badanych dostrzegających przewagę demokracji nad innymi rozwiązaniami politycznymi, jednak – ogólnie rzecz biorąc – można powiedzieć, że postawa prodemokratyczna jest mocno zakorzeniona, a pojawiające się wahania opinii, które obserwujemy w ostatnim ćwierćwieczu w reakcji na różnego rodzaju wydarzenia, np. wybory parlamentarne, są stosunkowo niewielkie.

---

<sup>1</sup> Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (320) przeprowadzono metodą wywiadów bezpośrednich (face-to-face) wspomaganym komputerowo (CAPI) w dniach 7–15 stycznia 2017 roku na liczącej 1045 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

Tabela 1

Czy zgadza się Pan(i) czy też nie zgadza ze stwierdzeniem, że demokracja ma przewagę nad wszelkimi innymi formami rządów?	Wskazania respondentów według terminów badań																										
	1992	1993	1995	1997	1999	2000		2001	2002	2004	2006		2007			2008	2009	2010	2011		2013	2014		2015	2016		2017
	X	VI	V	X	III	IV	X	XI	III	V	II	XI	IV	V	XI	VII	I	III	VIII	XI	VII	III	VI	XI	I	VI	I
	w procentach																										
Zgadzam się	52	62	67	63	64	71	70	63	66	60	61	62	63	59	74	65	68	68	65	68	62	68	66	64	70	69	66
Nie zgadzam się	15	11	17	16	19	12	12	17	14	18	15	18	16	19	11	17	14	18	17	19	21	17	14	24	18	18	19
Trudno powiedzieć	33	27	16	21	17	17	18	20	20	22	24	20	21	22	15	18	18	14	18	13	17	15	20	12	12	13	15



We wszystkich analizowanych grupach społeczno-demograficznych przeważa przekonanie o wyższości demokracji nad innymi formami rządów. Można zauważyć, że w pewnym stopniu sprzyjają mu wyższe wykształcenie respondentów, zamieszkiwanie w największych aglomeracjach i wysokie dochody przypadające na osobę w gospodarstwie domowym, natomiast nieco rzadziej niż inni zgadzają się z tym stwierdzeniem badani mający wykształcenie podstawowe, gimnazjalne lub zasadnicze zawodowe i uzyskujący najniższe dochody *per capita*. Poglądy polityczne (na osi lewica – prawica) nie różnicują stosunku do demokracji, można jednak zauważyć pewien wpływ preferencji partyjnych w tym wymiarze. Najbardziej prodemokratyczni są potencjalni wyborcy Nowoczesnej, najmniej zaś zwolennicy ugrupowania Kukiz'15, choć również wśród nich przeważa pogląd, że demokracja jest najlepszą formą rządów. W elektoratach Prawa i Sprawiedliwości oraz Platformy Obywatelskiej opinie na ten temat są porównywalne.

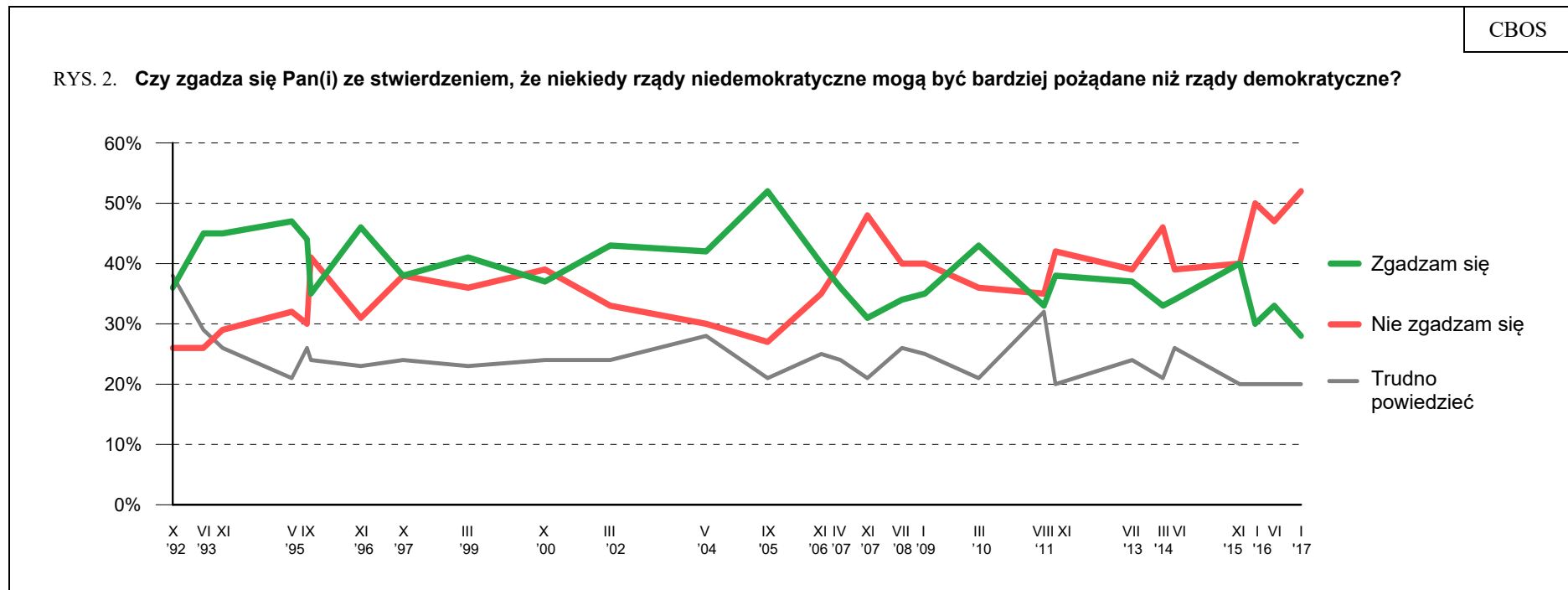
Tabela 2

Elektoraty partyjne określone na podstawie deklaracji głosowania w ewentualnych wyborach parlamentarnych	Czy zgadza się Pan(i) czy też nie zgadza ze stwierdzeniem, że <b>demokracja ma przewagę nad wszelkimi innymi formami rządów?</b>		
	Zgadzam się	Nie zgadzam się	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Nowoczesna	78	20	2
PiS	72	15	14
PO	74	17	9
Kukiz'15	65	30	5
Niezdecydowani, czy wziąć udział w wyborach	65	15	20
Niezamierzający głosować	49	22	29

Stosunek do rządów niedemokratycznych jest i – odkąd go badamy – był bardziej zróżnicowany niż nastawienie Polaków do demokracji. Ze stwierdzeniem, że w niektórych sytuacjach są one bardziej pożądane niż rządy demokratyczne, zgadza się obecnie ponad jedna czwarta badanych (28%), a ponad połowa (52%) jest przeciwnego zdania. Zauważalny wzrost krytycyzmu wobec niedemokratycznych rozwiązań politycznych nastąpił po ostatnich wyborach parlamentarnych i uwidocznił się w ubiegłorocznych sondażach. W tym roku jego poziom jest nie tylko wyższy niż w roku 2016, ale również najwyższy z dotychczas zarejestrowanych, tj. od 1992 roku.

Tabela 3

Czy zgadza się Pan(i) ze stwierdzeniem, że niekiedy rządy niedemokratyczne mogą być bardziej pożądane niż rządy demokratyczne?	Wskaźniki respondentów według terminów badań																															
	1992		1993			1995			1996		1997	1999	2000	2002	2004	2005	2006		2007		2008	2009	2010	2011		2013	2014		2015	2016		2017
	X	VI	XI	V	IX	X	XI	X	III	X	III	V	IX/X	XI	IV	XI	VII	I	III	VIII	XI	VII	III	VI	XI	I	VI	I				
	w procentach																															
Zgadzam się	36	45	45	47	44	35	46	38	41	37	43	42	52	40	36	31	34	35	43	33	38	37	33	34	40	30	33	28				
Nie zgadzam się	26	26	29	32	30	41	31	38	36	39	33	30	27	35	40	48	40	40	36	35	42	39	46	39	40	50	47	52				
Trudno powiedzieć	38	29	26	21	26	24	23	24	23	24	24	28	21	25	24	21	26	25	21	32	20	24	21	26	20	20	20	20				



Najbardziej krytyczni wobec rządów niedemokratycznych są ankietowani z największych aglomeracji miejskich, najlepiej wykształceni, uzyskujący najwyższe dochody *per capita*, z kolei minimalnie częściej niż inni o ich wyższości nad demokracją mówią najmłodszy badani. Rozwiązania niedemokratyczne budzą nieco mniejszy sprzeciw wśród osób identyfikujących się z prawicą niż tych, które utożsamiają się z politycznym centrum czy lewicą. W elektoratach partyjnych najczęściej dopuszczają je zwolennicy ugrupowania Pawła Kukiza, relatywnie rzadko potencjalni wyborcy PO, a najrzadziej – sympatycy Nowoczesnej.

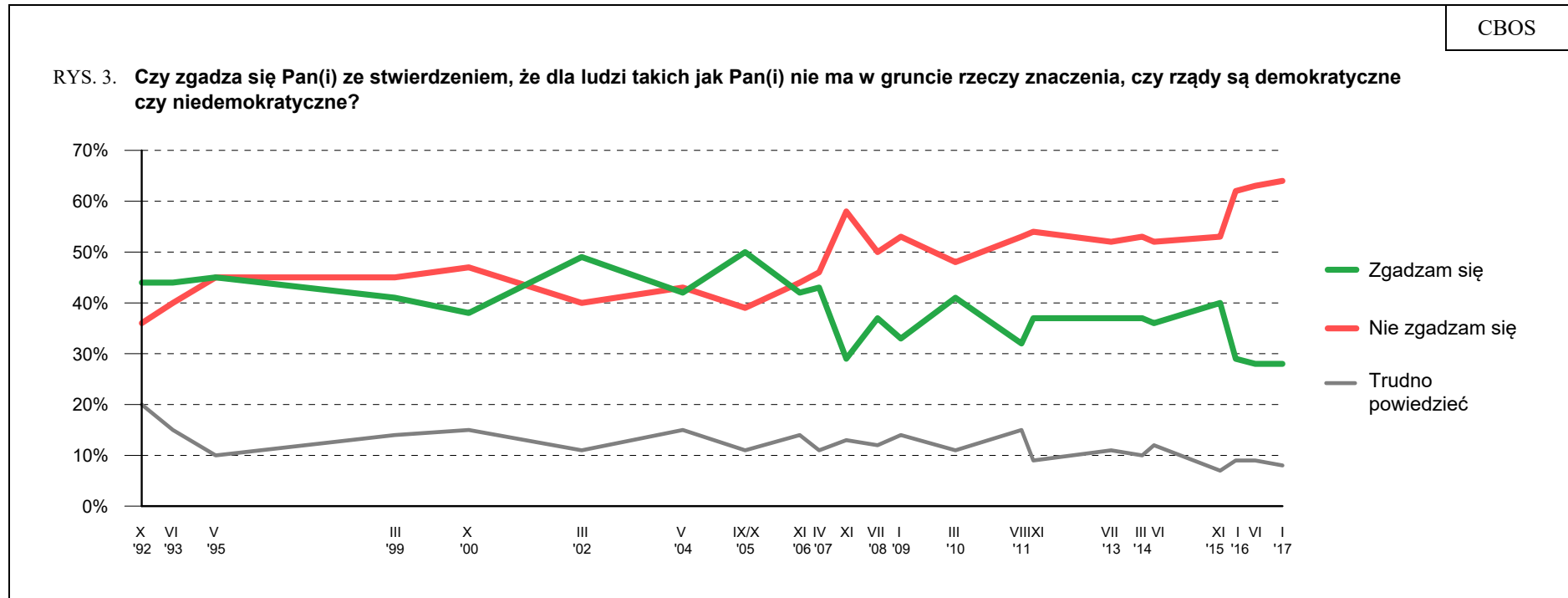
Tabela 4

Elektoraty partyjne określone na podstawie deklaracji głosowania w ewentualnych wyborach parlamentarnych	Czy zgadza się Pan(i) czy też nie zgadza ze stwierdzeniem, że <b>niekiedy rządy niedemokratyczne mogą być bardziej pożądane niż demokratyczne?</b>		
	Zgadzam się	Nie zgadzam się	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Kukiz'15	40	48	12
PiS	31	48	21
PO	20	66	14
Nowoczesna	13	83	3
Niezdecydowani, czy wziąć udział w wyborach	31	47	23
Niezamierzający głosować	28	38	34

Od ubiegłego roku utrzymuje się najniższy w historii naszych badań poziom alienacji politycznej. Odsetek Polaków twierdzących, że nie ma dla nich znaczenia, czy rządy w kraju są demokratyczne czy niedemokratyczne, obejmuje ponad jedną czwartą ogółu dorosłych (28%), natomiast niemal dwóm trzecim (64%) nie jest to obojętne. Zauważalny spadek obojętności wobec typu rządów nastąpił w Polsce po ostatnich wyborach parlamentarnych.

Tabela 5

Czy zgadza się Pan(i) ze stwierdzeniem, że dla ludzi takich jak Pan(i) nie ma w gruncie rzeczy znaczenia, czy rządy są demokratyczne czy niedemokratyczne?	Wskazania respondentów według terminów badań																						
	1992	1993	1995	1999	2000	2002	2004	2005	2006	2007		2008	2009	2010	2011		2013	2014		2015	2016		2017
	X	VI	V	III	X	III	V	IX/X	XI	IV	XI	VII	I	III	VIII	XI	VII	III	VI	XI	I	VI	I
	w procentach																						
Zgadzam się	44	44	45	41	38	49	42	50	42	43	29	37	33	41	32	37	37	37	36	40	29	28	28
Nie zgadzam się	36	40	45	45	47	40	43	39	44	46	58	50	53	48	53	54	52	53	52	53	62	63	64
Trudno powiedzieć	20	15	10	14	15	11	15	11	14	11	13	12	14	11	15	9	11	10	12	7	9	9	8





Alienacja polityczna częściej charakteryzuje osoby mające wykształcenie podstawowe, gimnazjalne lub zasadnicze zawodowe oraz mieszkańców małych miast. Z kolei relatywnie dużą identyfikacją z systemem politycznym wyróżniają się badani z wyższym wykształceniem, respondenci z gospodarstw domowych o najwyższych dochodach *per capita*, mieszkańcy największych aglomeracji i najmłodszy ankietowani. Obojętność wobec typu rządów najczęściej wyrażają osoby, które nie są zainteresowane udziałem w hipotetycznych wyborach parlamentarnych. Na tle analizowanych elektoratów alienacja polityczna dotyczy w największym stopniu wyborców PiS, natomiast w najmniejszym – zwolenników Nowoczesnej.

Tabela 6

Elektoraty partyjne określone na podstawie deklaracji głosowania w ewentualnych wyborach parlamentarnych	Czy zgadza się Pan(i) czy też nie zgadza ze stwierdzeniem, że dla ludzi takich jak Pan(i) nie ma w gruncie rzeczy znaczenia, czy rządy są demokratyczne czy niedemokratyczne?		
	Zgadzam się	Nie zgadzam się	Trudno powiedzieć
	w procentach		
PiS	31	63	6
Kukiz'15	19	79	2
PO	16	78	6
Nowoczesna	8	92	0
Niezdecydowani, czy wziąć udział w wyborach	33	54	14
Niezamierzający głosować	39	46	14

## OCENA DEMOKRACJI

Działanie demokracji w Polsce budzi wiele zastrzeżeń. Jej funkcjonowanie w naszym kraju negatywnie ocenia ponad połowa badanych (52%), a pozytywnie – dwie piąte (39%). Rozkład opinii na ten temat jest zbliżony do zarejestrowanego na początku i w połowie ubiegłego roku. Odkąd poddajemy ocenie funkcjonowanie demokracji w Polsce, czyli od 1993 roku, częściej spotyka się ono z krytyką niż aprobatą. W ubiegłej dekadzie (do wyborów parlamentarnych w 2007 roku) we wszystkich pomiarach respondenci niezadowoleni z demokratycznej praktyki przeważali nad zadowolonymi. Tuż po wyborach w 2007 roku oceny się poprawiły, ale na krótko. W roku wyborczym 2011 opinie o jakości demokracji w naszym kraju były niemal równo podzielone. Po ostatnich wyborach parlamentarnych przewagę uzyskali respondenci rozczarowani funkcjonowaniem demokracji w Polsce – przewaga ta utrzymywała się przez cały rok 2016.

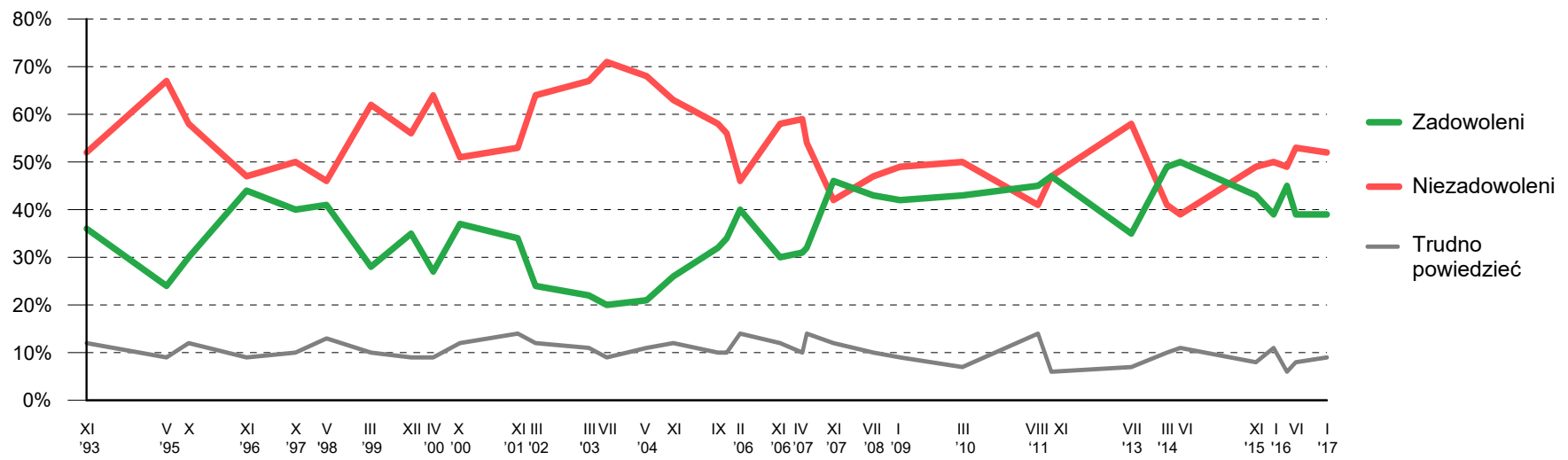
Tabela 7

Ocena funkcjonowania demokracji w Polsce	Wskazania respondentów według terminów badań																						
	1993	1995		1996	1997	1998	1999		2000		2001	2002	2003		2004		2005		2006		2007		
	XI	V	X	XI	X	V	III	XII	IV	X	XI	III	III	VII	V	XI	IX/X	XI	II	XI	IV	V	XI
	w procentach																						
Zadowoleni	36	24	30	44	40	41	28	35	27	37	34	24	22	20	21	26	32	34	40	30	31	32	46
Niezadowoleni	52	67	58	47	50	46	62	56	64	51	53	64	67	71	68	63	58	56	46	58	59	54	42
Trudno powiedzieć	12	9	12	9	10	13	10	9	9	12	14	12	11	9	11	12	10	10	14	12	10	14	12

Tabela 7 (cd.)

Ocena funkcjonowania demokracji w Polsce	Wskazania respondentów według terminów badań													
	2008	2009	2010	2011		2013	2014		2015		2016			2017
	VII	I	III	VIII	XI	VII	III	VI	IV	XI	I	IV	VI	I
	w procentach													
Zadowoleni	43	42	43	45	47	35	49	50	47	43	39	45	39	39
Niezadowoleni	47	49	50	41	47	58	41	39	44	49	50	49	53	52
Trudno powiedzieć	10	9	7	14	6	7	10	11	9	8	11	6	8	9

RYS. 4. Ocena funkcjonowania demokracji w Polsce



Postrzeganie jakości demokracji jest najsilniej zdeterminowane przez preferencje partyjne respondentów i ich poglądy polityczne. Pozytywnie o funkcjonowaniu demokracji w Polsce wypowiada się trzy czwarte zwolenników PiS, natomiast negatywnie ocenia je ogromna większość wyborców Nowoczesnej i PO, a także ponad połowa sympatyków ruchu Kukiz'15. Do niezadowolonych zaliczają się na ogół respondenci o poglądach lewicowych i centrowych, a do zadowolonych – identyfikujący się z prawicą.

Tabela 8

Elektoraty partyjne określone na podstawie deklaracji głosowania w ewentualnych wyborach parlamentarnych	Ocena funkcjonowania demokracji w Polsce		
	zadowoleni	niezadowoleni	Trudno powiedzieć
	w procentach		
PiS	76	18	6
Kukiz'15	33	60	7
PO	16	81	4
Nowoczesna	8	90	2
Niezdecydowani, czy wziąć udział w wyborach	38	44	18
Niezamierzający głosować	30	56	14

Ponadto można zauważyć, że funkcjonowanie demokracji w Polsce jest relatywnie lepiej oceniane przez najmłodszych respondentów, mieszkańców wsi, badanych mających wykształcenie podstawowe, gimnazjalne lub zasadnicze zawodowe oraz osoby uzyskujące niskie dochody *per capita*. Natomiast stosunkowo często niezadowoleni z działania demokracji w naszym kraju są respondenci mający od 45 do 54 lat, mieszkańcy średnich i dużych miast, zwłaszcza największych aglomeracji, deklarujący wyższe wykształcenie, uzyskujący najwyższe dochody *per capita*, źle oceniający własne warunki materialne.

Ocena funkcjonowania demokracji w Polsce przekłada się w pewnym stopniu na przekonanie o jej przewadze nad innymi formami rządów – częściej dostrzegają ją badani zadowoleni z demokratycznej praktyki, rzadziej zaś osoby nią rozczarowane. Ankietowani niezadowoleni z demokracji w naszym kraju nieco rzadziej niż zadowoleni z niej są obojętni wobec typu rządów. Postrzegana jakość demokracji w Polsce nie ma natomiast praktycznie żadnego wpływu na stosunek respondentów do rozwiązań niedemokratycznych – ani nie zwiększa, ani nie zmniejsza ich akceptacji.

Tabela 9

Czy zgadza się Pan(i) czy też nie zgadza ze stwierdzeniem, że:	Ocena funkcjonowania demokracji w Polsce*	
	zadowoleni	niezadowoleni
	w procentach	
<b>► demokracja ma przewagę nad wszelkimi innymi formami rządów</b>		
Zgadzam się	76	64
Nie zgadzam się	12	26
Trudno powiedzieć	12	10
<b>► dla ludzi takich jak Pan(i) nie ma w gruncie rzeczy znaczenia, czy rządy są demokratyczne czy niedemokratyczne</b>		
Zgadzam się	31	25
Nie zgadzam się	63	70
Trudno powiedzieć	7	5
<b>► niekiedy rządy niedemokratyczne mogą być bardziej pożądane niż demokratyczne</b>		
Zgadzam się	28	30
Nie zgadzam się	54	55
Trudno powiedzieć	18	16

\* Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”



Zmiany polityczne, jakie nastąpiły w Polsce po ostatnich wyborach parlamentarnych, wpłynęły zauważalnie na stosunek Polaków do rządów demokratycznych i niedemokratycznych oraz na ogólną identyfikację z systemem politycznym. W ubiegłym roku obok wzrostu niezadowolenia ze sposobu, w jaki funkcjonuje demokracja w naszym kraju, obserwowaliśmy wzmożenie nastrojów prodemokratycznych: spadek poziomu alienacji politycznej, czyli obojętności wobec tego, jaki system obowiązuje w Polsce, bardziej krytyczny stosunek do rozwiązań niedemokratycznych i umocnienie się przekonania o wyższości demokracji nad innymi formami rządów. W ciągu ostatniego półrocza nie nastąpiły w tej dziedzinie duże zmiany. Tak jak sześć miesięcy temu, nadal ponad połowa Polaków wyraża niezadowolenie z funkcjonowania demokracji w naszym kraju, a dwie piąte jest przeciwnego zdania. Utrzymuje się najniższy w historii naszych badań poziom alienacji politycznej. Wprawdzie w tym czasie minimalnie ubyło badanych uważających demokrację za najlepszy sposób rządzenia, jednak zarazem umocnił się sprzeciw wobec rozwiązań niedemokratycznych – odsetek osób nastawionych do nich krytycznie jest najwyższy z dotychczas zarejestrowanych, a odsetek dopuszczających je rekordowo niski.

Opracował  
Michał FELIKSIĄK

Tabela 1

		Czy zgadza się Pan(i) czy też nie zgadza ze stwierdzeniem, że <b>demokracja ma przewagę nad wszelkimi innymi formami rządów?</b>			Liczba osób
		Zgadzam się	Nie zgadzam się	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		66	19	15	1043
Płeć	Mężczyźni	68	21	11	495
	Kobiety	64	17	18	548
Wiek	18–24 lata	68	16	16	81
	25–34	60	26	14	203
	35–44	71	18	11	196
	45–54	68	15	17	158
	55–64	69	18	14	188
	65 lat i więcej	62	19	20	217
Miejsce zamieszkania	Wieś	62	18	20	419
	Miasto do 19 999	68	16	16	134
	20 000 – 99 999	66	20	15	225
	100 000 – 499 999	68	25	7	170
	500 000 i więcej mieszk.	77	16	7	95
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	51	15	34	205
	Zasadnicze zawodowe	57	25	18	254
	Średnie	71	17	12	320
	Wyższe	80	19	1	264
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	82	15	3	106
	Średni personel, technicy	80	15	5	47
	Pracownicy adm.-biurowi	76	21	3	71
	Pracownicy usług	66	20	14	67
	Robotnicy wykwalifikowani	60	26	14	123
	Robotnicy niewykwalifik.	48	19	33	64
	Rolnicy	68	17	15	46
	Pracujący na własny rach.	65	31	4	47
	Bezrobotni	41	23	36	64
	Emeryci	66	17	17	234
	Renciści	59	10	31	56
	Uczniowie i studenci	82	10	8	42
	Gospodynie domowe i inni	64	22	14	75
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	73	20	7	140
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	66	19	15	104
	sekt. pryw. poza rolnict.	67	22	11	281
	prywatnym gosp. rolnym	66	16	18	50
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	50	28	22	110
	Od 650 zł do 999 zł	64	14	22	149
	Od 1000 zł do 1399 zł	69	19	12	192
	Od 1400 zł do 1999 zł	71	18	11	148
	2000 zł i więcej	76	19	5	190
Ocena własnych war. mater.	Złe	59	22	19	65
	Średnie	62	18	20	398
	Dobre	70	19	11	581
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	67	23	10	40
	Raz w tygodniu	65	20	15	445
	1–2 razy w miesiącu	66	18	16	181
	Kilka razy w roku	66	17	16	258
	W ogóle nie uczestniczy	67	21	12	110
Poglądy polityczne	Lewica	75	20	5	166
	Centrum	71	21	8	294
	Prawica	72	17	10	324
	Trudno powiedzieć	46	19	35	250

Tabela 2

		Czy zgadza się Pan(i) czy też nie zgadza ze stwierdzeniem, że <b>niekiedy rządy niedemokratyczne mogą być bardziej pożądane niż rządy demokratyczne?</b>			Liczba osób
		Zgadzam się	Nie zgadzam się	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		28	52	20	1042
Płeć	Mężczyźni	32	53	15	495
	Kobiety	25	50	25	547
Wiek	18–24 lata	33	48	19	81
	25–34	28	51	21	203
	35–44	28	54	19	194
	45–54	27	54	19	159
	55–64	30	53	17	188
	65 lat i więcej	26	49	26	217
Miejsce zamieszkania	Wieś	28	46	26	419
	Miasto do 19 999	24	53	23	134
	20 000 – 99 999	32	51	17	224
	100 000 – 499 999	28	58	15	170
	500 000 i więcej mieszk.	24	66	11	95
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	24	39	37	204
	Zasadnicze zawodowe	31	43	26	254
	Średnie	30	55	15	320
	Wyższe	26	65	9	264
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	24	67	9	106
	Średni personel, technicy	27	62	11	47
	Pracownicy adm.-biurowi	31	63	6	72
	Pracownicy usług	24	52	24	67
	Robotnicy wykwalifikowani	35	40	25	123
	Robotnicy niewykwalifik.	37	38	25	64
	Rolnicy	33	58	10	46
	Pracujący na własny rach.	27	59	14	47
	Bezrobotni	27	47	26	62
	Emeryci	26	52	22	234
	Renciści	23	36	41	56
	Uczniowie i studenci	33	54	13	42
	Gospodynie domowe i inni	22	47	32	75
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	30	57	12	141
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	29	50	20	104
	sekt. pryw. poza rolnict.	28	54	17	281
	prywatnym gosp. rolnym	39	51	11	50
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	28	34	38	108
	Od 650 zł do 999 zł	31	45	25	149
	Od 1000 zł do 1399 zł	28	54	18	192
	Od 1400 zł do 1999 zł	28	55	17	149
	2000 zł i więcej	23	69	7	190
Ocena własnych war. mater.	Złe	31	46	22	65
	Średnie	31	46	22	397
	Dobre	25	56	19	581
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	27	43	30	40
	Raz w tygodniu	28	53	19	445
	1–2 razy w miesiącu	31	47	21	181
	Kilka razy w roku	24	53	23	256
	W ogóle nie uczestniczy	31	57	12	110
Poglądy polityczne	Lewica	29	62	9	166
	Centrum	23	62	15	294
	Prawica	32	54	14	325
	Trudno powiedzieć	28	30	42	248

Tabela 3

		Czy zgadza się Pan(i) czy też nie zgadza ze stwierdzeniem, że dla ludzi takich jak Pan(i) nie ma w gruncie rzeczy znaczenia, czy rządy są demokratyczne czy niedemokratyczne?			Liczba osób
		Zgadzam się	Nie zgadzam się	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		28	64	8	1045
Płeć	Mężczyźni	29	65	6	495
	Kobiety	27	63	10	550
Wiek	18–24 lata	17	75	8	81
	25–34	26	66	9	203
	35–44	25	67	8	196
	45–54	30	65	5	159
	55–64	33	60	6	189
	65 lat i więcej	32	58	10	217
Miejsce zamieszkania	Wieś	30	57	13	419
	Miasto do 19 999	36	58	6	134
	20 000 – 99 999	26	69	5	226
	100 000 – 499 999	25	73	3	170
	500 000 i więcej mieszk.	21	76	3	95
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	34	46	20	205
	Zasadnicze zawodowe	36	55	9	255
	Średnie	30	64	6	320
	Wyższe	13	86	1	264
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	11	87	2	106
	Średni personel, technicy	27	67	6	47
	Pracownicy adm.-biurowi	21	79		72
	Pracownicy usług	33	60	7	67
	Robotnicy wykwalifikowani	38	56	6	123
	Robotnicy niewykwalifik.	51	37	12	64
	Rolnicy	30	60	10	46
	Pracujący na własny rach.	11	84	6	47
	Bezrobotni	27	59	15	64
	Emeryci	36	57	7	235
	Renciści	28	52	20	56
	Uczniowie i studenci	10	80	10	42
	Gospodynie domowe i inni	18	70	11	75
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	22	75	2	141
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	29	62	9	104
	sekt. pryw. poza rolnict.	30	65	5	281
	prywatnym gosp. rolnym	30	57	14	50
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	30	52	18	110
	Od 650 zł do 999 zł	29	60	11	149
	Od 1000 zł do 1399 zł	33	62	4	192
	Od 1400 zł do 1999 zł	32	65	4	149
	2000 zł i więcej	18	81	1	190
Ocena własnych war. mater.	Złe	30	59	11	65
	Średnie	33	59	9	399
	Dobre	25	68	7	582
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	21	71	7	41
	Raz w tygodniu	27	65	8	445
	1–2 razy w miesiącu	31	60	10	181
	Kilka razy w roku	30	61	9	258
	W ogóle nie uczestniczy	24	73	2	110
Poglądy polityczne	Lewica	26	71	3	166
	Centrum	27	70	3	294
	Prawica	26	70	3	325
	Trudno powiedzieć	32	45	23	251



Tabela 4

		Czy, ogólnie rzecz biorąc, jest Pan(i) zadowolony(a) czy też niezadowolony(a) ze sposobu, w jaki funkcjonuje demokracja w naszym kraju?			Liczba osób
		Zadowolony(a)	Niezadowolony(a)	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		39	52	9	1042
Płeć	Mężczyźni	42	52	5	494
	Kobiety	35	52	12	548
Wiek	18–24 lata	45	44	11	81
	25–34	41	51	8	203
	35–44	36	54	10	196
	45–54	31	60	9	157
	55–64	40	53	7	187
	65 lat i więcej	41	49	10	217
Miejsce zamieszkania	Wieś	44	43	13	419
	Miasto do 19 999	41	52	7	134
	20 000 – 99 999	34	60	7	223
	100 000 – 499 999	34	60	6	170
	500 000 i więcej mieszk.	31	63	6	95
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	45	40	15	205
	Zasadnicze zawodowe	44	46	10	254
	Średnie	38	53	9	319
	Wyższe	30	66	4	263
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	30	66	4	106
	Średni personel, technicy	31	62	8	47
	Pracownicy adm.-biurowi	30	62	8	71
	Pracownicy usług	43	54	3	66
	Robotnicy wykwalifikowani	34	59	7	123
	Robotnicy niewykwalifik.	51	34	15	64
	Rolnicy	46	48	6	46
	Pracujący na własny rach.	22	73	5	47
	Bezrobotni	39	45	16	64
	Emeryci	40	51	9	234
	Renciści	53	34	13	56
	Uczniowie i studenci	54	37	9	42
	Gospodynie domowe i inni	39	44	17	75
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	36	61	3	140
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	26	57	16	102
	sekt. pryw. poza rolnict.	35	60	5	281
	prywatnym gosp. rolnym	45	46	8	50
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	39	43	18	110
	Od 650 zł do 999 zł	45	43	12	149
	Od 1000 zł do 1399 zł	44	48	8	192
	Od 1400 zł do 1999 zł	44	50	6	148
	2000 zł i więcej	32	66	2	190
Ocena własnych war. mater.	Złe	26	64	10	65
	Średnie	37	52	11	397
	Dobre	41	52	7	580
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	55	43	2	40
	Raz w tygodniu	46	44	10	444
	1–2 razy w miesiącu	38	50	12	181
	Kilka razy w roku	29	62	8	258
	W ogóle nie uczestniczy	27	70	3	110
Poglądy polityczne	Lewica	24	74	2	166
	Centrum	30	65	4	294
	Prawica	61	34	6	324
	Trudno powiedzieć	30	46	24	250